

JAK POMÓC UCZNIOM ROZWIJAĆ UMIEJĘTNOŚĆ CZYTANIA

Co pomaga uczniom rozwijać umiejętność czytania? 5 głównych zasad. Na przykładzie tekstu z badania PIRLS

1. Kształcenie umiejętności czytania w kontekście życia codziennego

Uczniowie powinni się przekonać, że czytanie i dobrze rozwinięte umiejętności rozumienia tekstu są ważne i przydatne w życiu. Dlatego też proponowane uczniom teksty, cele czytania i podejście nauczyciela do czytania powinny być autentyczne i nawiązywać do codziennego życia.

2. Szczegółowe omawianie tekstu na lekcji

Wnikliwe czytanie rozwija umiejętności rozumienia tekstu. Wspólne omówienie treści, w szczególności informacji potrzebnych do zrealizowania celu czytania, umożliwia uczniom poznanie innych znaczeń, których sami nie byliby w stanie odkryć. Uczniowie mogą odnosić treści do swoich własnych doświadczeń, co ułatwia im zrozumienie tekstu.

3. Korzystanie z metod wspomagających czytanie ze zrozumieniem

Stosowanie metod wspomagających czytanie ze zrozumieniem może być skutecznym sposobem na rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu czytanego przez uczniów. Istnieją dowody na to, że korzystanie z konkretnych metod ułatwia uczniom rozumienie tekstu. Należy wprowadzać je na lekcji w sposób przemyślany i najlepiej stosować je łącznie.

4. Rozwijanie umiejętności czytania w nauczaniu różnych przedmiotów

Podczas czytania tekstów przeznaczonych do nauki różnych przedmiotów uczniowie przyswajają sobie nowe wiadomości oraz słownictwo związane z danym przedmiotem. Doskonają również swoją umiejętność czytania, pracując na różnego rodzaju tekstach. Ponadto łączenie czytania i pisanía pozwala rozwijać zarówno umiejętności rozumienia tekstu, jak i umiejętność pisanía.

5. Monitorowanie postępów uczniów w czytaniu ze zrozumieniem i objaśnianie niezrozumiałych treści

Sprawdzanie poziomu umiejętności czytania wśród uczniów, poprzez wykorzystanie testów podsumowujących i testów formatywnych, umożliwia zaobserwowanie różnic w poziomie umiejętności czytania i pozwala poznać potrzeby edukacyjne każdego ucznia. Dostosowywanie sposobów nauczania polega na objaśnianiu znaczenia słów, korzystaniu z odpowiednich metod czytania i organizacji tekstu.

SKUTECZNE METODY WSPOMAGAJĄCE CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

- Ustalanie celów czytania
- Zadawanie pytań do tekstu
- Wizualizacja treści
- Rozpoznawanie struktury tekstu
- Łączenie ze sobą różnych elementów treści
- Streszczanie i podsumowywanie
- Monitorowanie postępów uczniów w czytaniu ze zrozumieniem i objaśnianie treści

ZADANIE NA LEKCJĘ

Przeczytaj opowiadanie *Kwiaty na dachu*, tekst literacki wykorzystany w badaniu PIRLS, autorstwa Ingibjörg Sigurdardóttir.

Co zrobiła Babcia Gunn, żeby się poczuć w nowym mieszkaniu jak u siebie? Podaj dwa przykłady.

Odpowiedź jest poprawna, jeśli...

uwzględnia każde z poniższych działań podjętych przez Babcie:

- sprowadzenie do nowego domu zwierząt,
- ułożenie trawy na dachu.

O czym jest ta historia:

Kwiaty na dachu to opowieść o pewnej starszej pani, Babcie Gunn, która zostaje zmuszona do przeniesienia się ze swojego domu na wsi do miasta. Babcia Gunn tęskni za wsią i postanawia przenieść do swojego mieszkania jak najwięcej z dawnego gospodarstwa, w tym kury i trawę z kwiatami. Historia jest opowiadana przez chłopca, który mieszka naprzeciwko niej i opisuje, jak babcia stara się poczuć lepiej w swoim nowym domu.

Co uczeń musi zrobić, aby wykonać to zadanie?

Uczniowie muszą zrozumieć, że Babcia Gunn od początku opowiadania tęskniła za swoim poprzednim domem, gdzie na dachu rosty trawa i kwiaty. Brakowało jej również ukochanych zwierząt. Pod koniec opowiadania uczniowie dowiadują się, że Babcia jest już szczęśliwsza. Muszą to powiązać z odpowiednim fragmentem tekstu, w którym opisano, jak przyniosła do swojego nowego domu kury i ułożyła trawę na dachu. Uczniowie powinni zrozumieć, że Babcia zrobiła to, aby jej nowy dom jak najbardziej przypominał ten poprzedni. Dzięki temu przestała odczuwać tęsknotę za starym domem i jej problemy zostały rozwiązane.

Odsetek uczniów, którzy udzielili odpowiedzi całkowicie poprawnej (średnia międzynarodowa):

63%

Odsetek uczniów, którzy udzielili odpowiedzi częściowo poprawnej (średnia międzynarodowa):

82%

Odpowiedź częściowo poprawna wskazuje na to, że uczeń nie całkiem zrozumiał, co zrobiła Babcia, żeby się poczuć lepiej w swoim nowym domu, i zawiera tylko jedno z dwóch wymienionych wyżej działań Babcie.

WSKAZÓWKI DO PRACY Z UCZNIAMI

Zastosowanie metody: Łączenie ze sobą różnych elementów treści

Zaprezentuj, jak można streścić lub opowiedzieć na nowo tę historię. Zadawaj pytania typu: „Co się najpierw wydarzyło? Co potem? Dlaczego Babcia to zrobiła?”. Zapisz wydarzenia w odpowiedniej kolejności.

Zastosowanie metody: Streszczanie i podsumowywanie

Podkreśl związek między przedstawionym w tekście problemem (Babcia odczuwa tęsknotę za domem) a różnymi rozwiązaniami, które wymyśliła Babcia. Na przykład można utworzyć schemat z hasłami i małymi rysunkami lub mapę myśli. Następnie ćwicz z uczniami, jak samemu zadawać tego typu pytania i w ten sposób podsumowywać historię.

Wnikliwe czytanie tekstu

Uczniowie mogą pracować w parach lub małych grupach i na zmianę streszczać kolejne akapity. Jedna z osób podsumowuje akapit, a następnie wszyscy z grupy wspólnie się zastanawiają, jak można poprawić streszczenie.

Monitorowanie postępów w czytaniu i ćwiczenie umiejętności sprawiających trudność

Pracuj więcej z uczniami, którzy mają trudności z wnioskowaniem i podsumowywaniem. Zachęcaj ich do samodzielnego zadawania pytań do tekstu. Jeżeli niektórym wciąż sprawia to szczególną trudność, ćwicz z nimi dalej.

Nawiązywanie do osobistych doświadczeń uczniów

Aby wyjaśnić znaczenie tęsknoty za domem, możesz rozpocząć rozmowę na ten temat. Mów o uczuciach Babci, odnosząc się do doświadczeń uczniów. Czy kiedykolwiek mieli wrażenie, że tęsknią za domem, że chcą wrócić do domu? Jak się wtedy czuli?

Zastosowanie metody: Wizualizacja treści

Aby pomóc uczniom w interpretacji opowiadania, spróbuj odegrać część historii, która sprawia im trudność. Zadawaj uczniom pytania o uczucia towarzyszące bohaterce i o to, jak zmieniały się one w trakcie opowieści.

Rozwijanie umiejętności czytania w nauczaniu innych przedmiotów

Historia Babci Gunn może posłużyć jako punkt wyjścia do omówienia różnic między wsią a miastem, zarówno na lekcjach języka polskiego, jak i geografii czy biologii. Zachęć uczniów do zastanowienia się nad tym, co jeszcze babcia mogła zrobić, by w nowym mieszkaniu poczuć się jak w swoim dawnym domu. Zaproponuj uczniom, by napisali jeden czy dwa akapity o tym, co jeszcze wymyśliła Babcia Gunn, żeby lepiej jej się mieszało w nowym miejscu.

Kształcenie umiejętności czytania w kontekście życia codziennego

Omawiaj zagadnienie „tęsknoty za domem” jeszcze przez kilka lekcji. Czytajcie różne rodzaje tekstów związanych z tym tematem. Uczniowie będą mogli wtedy porównać uczucia bohaterów i przykłady rozwiązań tego problemu, które są przedstawione w innych tekstach.

WIĘCEJ INFORMACJI

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) to międzynarodowe badanie oceny osiągnięć uczniów w czytaniu, przeprowadzane co pięć lat wśród uczniów klasy IV szkoły podstawowej. W każdym cyklu badania bierze udział około 60 krajów. Podczas badania uczniowie wypełniają test dotyczący rozumienia różnych typów tekstów, odpowiadają na pytania wielokrotnego wyboru i pytania otwarte. Uczniowie wypełniają również ankietę z pytaniami dotyczącymi ich zwyczajów i postaw czytelniczych. Rodzice, nauczyciele języka polskiego i dyrektorzy szkół również wypełniają ankietę, która dostarcza danych na temat kontekstu uczenia się uczniów. Dotychczasowe badania PIRLS, koordynowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Mierzenia Osiągnięć Szkolnych (IEA), odbyły się w latach 2001, 2006, 2011, 2016 i 2021.

Materiał powstał we współpracy **Expertisecentrum Netherlands (EN)** z **IEA**. Jest oparty na książce *IEA Research for Educators Putting Pirls to Use in Classrooms Across the Globe*, autorstwa Marian Bruggink, Nicole Swart, Annelies van der Lee i Eliane Segers *Classrooms Across the Globe* by Marian Bruggink, Nicole Swart, Annelies van der Lee, and Eliane Segers.

Tekst: **Marian Bruggink** (Expertisecentrum Netherlands),
Annelies van der Lee (Expertisecentrum Netherlands)

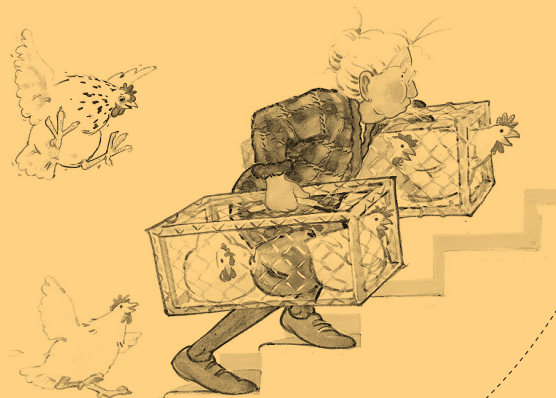
Projekt graficzny: **Jasmin Schiffer** (IEA)

Przekład wersji angielskiej ulotki, opublikowanej przez IEA.

Tłumaczenie na język polski: Wioleta Dobosz-Leszczyńska (IBE), Joanna Kaźmierczak (IBE), Elżbieta Łanik (IBE).

Tłumaczenie na język polski nie zostało zweryfikowane przez IEA.

IEA oraz Expertisecentrum Netherlands (EN) nie ponoszą odpowiedzialności za jakiegokolwiek nieścisłości, pominięcia lub różnice pomiędzy wersją polską a wersją angielską

DOWIEDZ SIĘ WIĘCEJ O BADANIACH

Berardo, S. A. (2006). The use of authentic materials in the teaching of reading. *The reading matrix*, 6(2). <https://readingmatrix.com/articles/berardo/article.pdf>

Bruggink, M., Swart, N., van der Lee, A. & Segers, E. (2022). *Putting PIRLS to use in classrooms across the globe*. IEA Research for Educators. Springer.

Graham, S., Liu, X., Bartlett, B., Ng, C., Harris, K. R., Aitken, A., Barkel, A., Kavanaugh, K., & Talukdar, J. (2018). Reading for writing: A meta-analysis of the impact of reading interventions on writing. *Review of Educational Research*, 88(2), 243–284. <https://doi.org/10.3102/0034654317746927>

Okkinga, M., Van Steensel, R., Van Gelderen, A., Van Schooten, E., Sleegers, P. J. C., & Arends, L. R. (2018). Effectiveness of reading-strategy interventions in whole classrooms: A meta-analysis. *Educational Psychological Review*, 30(4), 1215–1239. <https://doi.org/10.3102/0034654317746927>

Pearson, P., Palincsar, A., Biancarosa, G., & Berman, A. (2020). *Reaping the rewards of the reading for understanding initiative*. National Academy of Education. <https://naeducation.org/reaping-the-rewards-of-reading-for-understanding-initiative/>

Pressley, M. (2006). *Reading instruction that works: The case for balanced teaching*. Guilford Press.

Shanahan, T., Callison, K., Carriere, C., Duke, N. K., Pearson, P. D., Schatschneider, C., & Torgesen, J. (2010). *Improving reading comprehension in kindergarten through 3rd grade: A practice guide (NCEE 2010-4038)*. National Center for Educational Evaluation and Regional Assistance, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.

Swanson, E., Hairrell, A., Kent, S., Ciullo, S., Wanzek, J. A., & Vaughn, S. (2014). A synthesis and meta-analysis of reading interventions using social studies content for students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 47(2), 178–195. <https://doi.org/10.1177/0022219412451131>

IEA

EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

IBE

INSTYTUT
BADAN
EDUKACYJNYCH